

Leren luisteren

Aan het eind van een zogeheten patiëntdemonstratie, waarbij een heuse patiënt komt vertellen over zijn ziekte, vraagt de bijbehorende arts of de patiënt nog iets tegen de driehonderd toekomstige doktoren wil zeggen. Zonder uitzondering zegt de patiënt dan dat het vooral belangrijk is dat een arts luistert. Nu zijn patiëntdemonstraties altijd erg interessant: je hoort eindelijk het verhaal van een mens met een ziekte, terwijl wij in colleges alleen het verhaal horen van een ziekte zonder mens. Maar die laatste zin van de patiënt is het allerbelangrijkst. Dat elke patiënt altijd precies dezelfde opmerking maakt als hij één ding mag kiezen om ons studenten mee te geven, vind ik opvallend. Als alle artsen perfecte luisteraars zouden zijn, zouden patiënten dit vast niet zo belangrijk vinden. Een goed geoliede machine valt immers minder op dan een ratelende motor.

Kennelijk is luisteren belangrijk voor een arts en gebeurt het vaak gebrekkig. Dat is oud nieuws. Maar hoe zorg je dat een arts communicatief wél sterk is? Vorig jaar had ik een vak waarin 'vaardigheden en attitude' worden getraind, oftewel anamnese en lichamelijk onderzoek. Om communicatief vaardig te worden, moesten we iedere week een homevideo inleveren waarop we een medestudent anamnese afnamen over bijvoorbeeld diarree, hoesten of buikpijn. Helaas viel juist dit studieonderdeel (er was ook een tentamen) in de categorie vakken waarbij het moeilijker is om te zakken dan om te slagen. Zolang er acht anamneses op de band stonden waarin je globaal de zeven dimensies van pijn had uitgevraagd en je de patiënt niet had uitgelachen, kreeg je een voldoende. Erg communicatief sterk ben ik er in ieder geval niet van geworden.

Het oefenen van het lichamelijk onderzoek ging niet veel professioneler. Het is natuurlijk wennen om opeens in bh tegenover je medestudenten te staan, maar ik voelde me nog meer opgelaten toen ik op de onderzoeksbank lag voor het eerste deel van het onderzoek, de inspectie. 'Ziet er goed uit', zei de docent keurend, waarna hij mijn mannelijke medestudent glimlachend aankeek. Volgens mij kan een docent over een zenuwachtig meisje in bh beter zeggen dat haar bovenlichaam er 'normaal' uitziet. En een arts over het bovenlichaam van een zenuwachtige patiënte misschien ook.

De rest van het lichamelijk onderzoek verliep wat meer ontspannen, en was soms zelfs erg grappig. Ik gierde het uit toen het mijn medestudent lukte mijn leverrand te palperen. Kennelijk kan ik niet alleen slecht tegen kietelen onder mijn voeten, maar is ook mijn leverrand erg kietelgevoelig.

Ofschoon het vak van vorig jaar behoorlijk informeel en niet echt serieus was, heb ik in ieder geval twee belangrijke dingen aan den lijve ondervonden. Het is belangrijk om een patiënt(e) tactvol te behandelen, en een arts moet bedacht zijn op de lichamelijke reactie van een patiënt op het onderzoek. In de loop der jaren krijgen we nog verschillende 'vaardigheden en attitude'-vakken. En dat is maar goed ook. Want dat luisteren, wanneer leren we dat?

Een inmiddels bekend probleem is het gebrek aan communicatieve vaardigheden dat sommige studenten tijdens de co-schappen blijken te hebben. Ik vind het onacceptabel om die studenten te verplichten met hun studie te stoppen: er moet een manier zijn om ervoor te zorgen dat al veel eerder duidelijk wordt hoe goed een student is in de omgang met patiënten. Ik ken een hoogst irritante student die nooit iemand laat uitpraten en nooit luistert, maar wel overwegend tieners haalt. De 'vaardigheden en attitude'-vakken zouden zo iemand eruit moeten pikken. Het is natuurlijk te gek voor woorden dat je alleen een ingestudeerd vragenriedeltje hoeft af te draaien als anamnese en daarvoor niet eens kunt zakken. Geen wonder dat pas tijdens de co-schappen blijkt hoe incapabel we allemaal zijn.

Hopelijk wordt het in het derde jaar beter, hoewel ik dat laat vind. Communicatieve vaardigheden moeten zo vroeg mogelijk heel serieus worden bijgebracht, zodat de patiënten van 2025 aan medisch studenten vertellen dat artsen zo goed kunnen luisteren. ■

Het is wennen om opeens in je bh tegenover medestudenten te staan